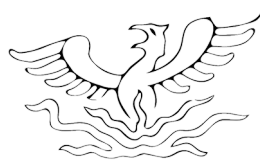


TIDSSKRIFTET FØNIX

*Folkekirkenes dåbsritual – Analyse, debat og forslag til
revideret dåbsritual*

VILLY KLIT-JOHANSEN
Pastor emeritus

FØNIX ÅRG. 2026, s. 17–39



Dette værk er licenseret under en Creative Commons-licens
CC BY-NC-ND 2.5 DK

www.foenix1976.dk

ISSN 2446-175X

Folkekirkenes dåbsritual

Analyse, debat og forslag til revideret dåbsritual i anledning af dåbskommissionens midtvejsrapport

I det lange historiske forløb siden reformationen har teologerne i de forskellige kirkehistoriske perioder med deres forskellige åndelige karakter sat deres umiskendelige præg på ritualen. Ikke altid til det bedre. Derfor er der særlig grund til at besinde sig på arven fra den lutherske reformation. Udgangspunktet for det dåbsritual, som vi har, er Luthers ritual af 1526.¹ Luthers ritual kan vi med fordel læse og lade kaste et kritisk lys over den udvikling, der fulgte efter. Der er mange gode enkeltheder i midtvejsrapporten, men set i lyset af den lutherske reformation kan ingen af dem som helhed bruges som fælles forpligtende dåbsritual i den evangelisk-lutherske kirke i Danmark. Den aktuelle debat har vist, at Peder Madsen-bønnen fra 1912 heller ikke kan bruges. Luthers indsats bestod væsentlig i, at han udrensede en lang række tilføjelser, der var gjort op igennem middelalderen. I dag er der brug for, at mangt og meget, der er tilføjet dåbsritualet af den statskirkelige lutherske ortodoksi og pietisme, bliver rensset ud.

I Den danske Folkekirke har vi, til forskel fra de omgivende lutherske kirker i Nordeuropa, bevaret dåbspagten som en umistelig del af dåben. Det skyldes N.F.S. Grundtvigs indsats. Tilspørgslen med forsagelsen og trosbekendelsen og dåbskandidatens ja hertil var helt afgørende for Grundtvig. Jeg vil mene, at Grundtvigs arbejde med dåbens teologi på grundlag af det lutherske ritual er det vigtigste, der er sket siden reformationen. I det 19. århundredes overgangstid fra enevældens kristne enhedskultur med dens religiøse tvang til folketiden og frihedstiden var det ikke helt let for teologer at orientere sig. Det er min opfattelse, at ingen i den tid så klarere end Grundtvig. Mange af Grundtvigs tanker fra brydningstiden er stadig relevante. De pegede i høj grad fremad.

¹ Se *Das Taufbüchlein, Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche*, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1967.

Dåbsritualets indledende bøn

I Kommissoriet II, 2, (Midtvejsrapporten s. 27) hedder det: ”Kommissionen skal overveje evt. behov for – og i givet fald komme med forslag til – supplerende bønner på den nuværende takkebøns og dåbskollekts plads, særligt til brug i forbindelse med dåb af unge og voksne, men også ved dåb af børn. Der kan være tale om nyformulering, men også om allerede skrevne dåbsbønner. Kommissionen skal endvidere vurdere, om de foreslåede bønner skal være alternative eller supplerende til de allerede autoriserede bønner.”

Det er ikke konstruktivt at gøre kampen om dåbsritualet til et spørgsmål om at bevare Peder Madsens indledende bøn, som har stået i ritualet siden 1912. Vi har ganske vist haft den så længe, at ingen kan huske andet, og så kan man let tro, at det aldrig har været anderledes og ikke kan være anderledes, men det har været anderledes. Og bedre. De, der kæmper for bønnens bevarelse, mener, at en udskiftning af bønner med en anden vil afsvække dåbens karakter af sakramente. Deres kritik af de anti-sakramentale kommer til at bestemme deres egen teologi. Derved havner de selv i en uholdbar position. De tager Grundtvig til indtægt, men deres synspunkter ligger tydeligt i forlængelse af enevældens lutherske ortodoksi og pietismen. De tager Grundtvig til indtægt for synspunkter, som han energisk kritiserede.

En opmærksom sammenligning med Luthers ”bede- og bankebøn” og ”syndflodsbønneren” i hans ritual af 1526 gør det nemlig klart, hvad der er galt i den nuværende bøn. Der er faktisk sket et alvorligt skred.

Luthers bøn er netop bøn. Peder Madsens er mere dogmatiske påstande, nemlig at vi i dåben bliver Guds børn og får Helligånden med syndernes forladelse og det evige liv. I Luthers bøn derimod *beder* vi for dåbskandidaten om syndernes forladelse og det evige liv. Det sker med ordene: ”at denne frelsende syndflod må bortskylle alt det, han har fra Adam, og det, han selv har gjort” (syndernes forladelse), og ”at han med alle dine troende må blive værdig til at få del i din forjættelse om evigt liv ved Jesus Kristus, vor Herre” (det evige liv). Det er virkelig en væsentlig forskel, om kirken så at sige har taget ejerskab til dåben, eller om alt beror på Gud, og vi derfor er henvist til at komme til ham i ydmyg bøn. Dertil kommer, at Madsens bøn forrykker vægten bort fra dåben som pagt, det vil sige som det troens forhold til Herren Jesus, som han i dåben sætter os ind i.

Det næste, man bemærker, er, at Luther forudsætter, ligesom i højeste grad Grundtvig, at barnet er en selvstændig person, som Gud kan slutte sin pagt med. I Peder Madsens bøn er der derimod en tendens til at gøre barnet til en genstand, som man gør noget ved. Det er næsten som et ekko af den lutherske ortodoksis syn på dåben som en ækvivalent til den jødiske omskærelse. I Luthers ritual er det helt anderledes. Her foregår det mellem Gud og den, der døbes. Det, der sker i dåben, sker mellem Gud og den, der døbes. Derfor er det heller ikke gudfaderen eller gudmoderen, der bliver spurgt med forsagelsen og trosbekendelsen, men det er den, der bliver døbt. I tilfælde af spædbarnsdåb hjælper gudmoderen eller gudfaderen barnet med at svare ja. Det er som oftest en af forældrene.

Det er velkendt, at både pietisterne og rationalisterne mente, at et lille barn ikke kan tro i kristen forstand, og et lille barn kan slet ikke bede. Det var dette syn, der sejrede i 1912 med Peder Madsens bøn. Barnet bliver en passiv genstand, som forældrene bærer frem for Guds åsyn. Ikke så sært, at dåben ud fra denne bøn af religionsforsker Anders Klostergaard Petersen kan tolkes som et offer.²

I Luthers bøn er dåbsbarnet altså ikke som i Peder Madsens en passiv genstand, men en person, som Gud taler til, hvorved han kalder troen frem i dåbskandidatens hjerte. Det er det, Luther beder om: ”at du i nåde vil se på denne N.N. og saliggøre ham med en ret tro i Ånden.” Dåbspagten er altså tænkt med i Luthers bøn. Det er den ikke i Peder Madsens. Dåbspagten var altafgørende for den lutherske Grundtvig. Vi har et godt eksempel i ”Barnelivets favre dage”, 2. strofe:

Men hvad alle verdens vise
kun omsonst vil prøve på,
han, som alle kristne prise,
har bevist, hans ord formå:
hver, som tror af hjertens grund,
hvad *han* os har lagt i mund,
de i dåben fødes atter
til Guds børn, hans søn og datter. (DDS 454)

Det er et meget præcist udtryk for Grundtvigs ”dåbspagtsteologi”. Ker-
nen i dåben er Ordet og troen. Ordet, som Gud i dåben har lagt os i mun-
den, er først og fremmest fadervor og forsagelsen og trosbekendelsen. Gud

² Anders Klostergaard Petersen, *Dåben som offer: En ritualteknisk analyse af barkedåbsri-
tualet*, i antologien Sasja Emilie Mathiasen Stopa og Rasmus H.C. Dreyer, red. *Med nåden i
favnen*, Fønix 2024, s. 349 ff.

har lagt os Ordet i munden, så det kan vende tilbage til ham, når vi svarer ja til dåbspagtens ord, og når vi beder fadervor.

Der er endnu en stor forskel. Peder Madsen forudsætter, at dåbskandidaten er et barn. Man fristes til at sige, at det ligger i forlængelse af den statskirkelige tvangsdåb. Men det er jo langt fra altid tilfældet, at dåbskandidaten er et barn. I dag endnu mindre end på Peder Madsens tid og endnu meget mindre end på Luthers tid. Luther forudsætter derimod, at dåbskandidaten er et menneske, der trænger til frelsen fra syndens og dødens magt. Hos Luther, som hos Grundtvig, er der ingen forskel på, om den, der døbes, er barn eller voksen. Dåben er den samme. Der er kun én dåb.

Presset fra moderniteten

Den nuværende dåbsbøn er, ligesom det allermeste af, hvad der bringes i forslag i dag, præget af moderniteten. Med moderniteten menes der subjektivismen, der vel har rod i pietismen. Man siger tit, at pietismen er individualistisk, hvilket måske er rigtigt, men hvad der er vigtigere: den er subjektivistisk. Den kulminerede med Kierkegaards eksistensteologi.

Rent bortset fra hvad godt der er at sige om Kierkegaard, alvor kan man ikke frakende ham, så er det velkendt, at han ikke regnede dåben for noget. Det, der gør et menneske kristent, er den personlige afgørelse i voksen alder, mente han. Pietisterne og Kierkegaard har på grund af deres subjektivisme store problemer med dåben, især barnedåben. Kierkegaard regnede dåben for "ren objektivitet", som kun kunne få betydning ved en inderlig, subjektiv tilegnelse i voksen alder.

Det er moderniteten. Troen er en beslutning eller en følelse eller en oplevelse. Den eneste autoritet er selvet. Og det hjælper ikke noget at flytte vægten til det objektive, som det i nogen grad er tilfældet i det nugældende ritual. Hele skaden er opstået ved opdelingen i objektivt og subjektivt. Det er en filosofisk figur, som er ganske fremmed for evangeliet og Guds Ånd. Det havde Grundtvig et skarpt blik for.

Han gav emnet en grundig behandling i artiklen "Ordet og troen efter Kristi egen lærdom" i "Den kristelige børnelærdom" (US 9, s. 437 ff.). Guds ord og troen er ét, de kan ikke skilles ad. Ordet er ikke til uden troen, og troen er ikke til uden ordet. Og ordet og troen er præcis det, der gør dåben til et sakramente, jf. Luthers lille Katekismus.

Grundtvigs mageløse opdagelse er altså ikke en opdagelse af dåbens sakramentale karakter, som det undertiden siges. Dåbens sakramentale karakter forudsatte Grundtvig lige fra sin lutherske vækkelse i 1810, nej

opdagelsen i 1824-25 af Herrens levende ord i dåben indebærer, at troen og dåben hører uløseligt sammen. På dette punkt argumenterede Grundtvig konsekvent mod den lutherske ortodoksi og pietismen. Han mente, at dåben er et trosforhold til Gud.

Han var meget opmærksom på, at det, der gør dåben til et frelsens middel, er Guds ord i dåben og troen på det. Hans syn på troen og dåben som en uløselig enhed er det, man kalder Grundtvigs dåbspagtteologi, idet han jo betragtede dåbspagtens ord som dåbens ord par excellence.

At adskille i objektivt og subjektivt, dåben og troen, som Kierkegaard (subjektivism) og Martensen (objektivism) og mange efter dem har gjort, er en følge af moderniteten. Denne problematik behandles udførligt i Regin Prenters Skabelse og genløsning. I dogmatikkens prolegomena paragraf 5 tager Prenter ud fra Grundtvigs pagtsteologi kritisk stilling til ”denne uheldige forestilling om en ’objektiv’ sandhed, der ’subjektivt’ omsættes i eksistens”.

Til Martensens synspunkt se f.eks. en oplysende artikel af ph.d. Johannes Aakjær Steenbuch.³ Steenbuch gengiver et centralt punkt hos Martensen således: ”Dåben er det sted, hvor barnet modtager ånden, men uden at barnet af den grund bliver troende. Barnet har ved dåben fået ikke troen selv, men troens ’væsen og ånd’, der muliggør troen.”⁴ Det ligner til forveksling Thomas Aquinas’ skelnen mellem spædbarnets trosevne, der skænkes det i dåben og den aktuelle tro, der først vokser frem senere i livet.⁵ Martensen ender altså i ren objektivism, og dermed har han adskilt troen og dåben og distanceret sig fra noget helt centralt luthersk, nemlig, at dåben er et udtryk for retfærdiggørelse ved tro. Samtidig har han i betænkelig grad nærmet sig til den romersk-katolske opfattelse af sakramentet som virkende ”ex opere operato”, altså automatisk så at sige.

Moderniteten er slået igennem med fuld kraft i Peder Madsens bøn. Han tilslutter sig moderniteten. Guds ord i dåben og troen på Guds ord i dåben er, som allerede påpeget, ladet ude af betragtning. Det er den afgørende forskel på bønnen i Luthers ritual og den af Peder Madsen indførte. Han forudsætter tydeligvis, at dåben er noget andet end troens forhold til Kristus, som Kristus selv opretter med et menneske i dåben.

Desværre ser det ud til, at det er forgæves at argumentere for, at vi skal tilbage på sporet. Dåbskommissionens midtvejsrapport viser, at kommis-

³ Johannes Aakjær Steenbuch, ”Til kamp mod subjektivismen: H.L. Martensens kritik af ’baptismen’ i Den kristelige dåb”, *Fønix*, årg. 2023, s. 179-195.

⁴ Sst. s. 193.

⁵ Stopa, Sasja Emilie Mathiasen, *Med nåden i favn*, Fønix 2024, s. 216.

sionen har besluttet sig. Den revolution i slowmotion, der er sket efter reformationen, er nær ved at være ført til ende, og kommissionen vil den vej. Snart står vi med en helt anden kristendom end den lutherske reformation. Det er jo i dåbsritualet, det viser sig, hvilken kristendom der er tale om.

Den indledende bøn kunne med fordel, som nogle har foreslået, udskiftes med en nyformulering af Luthers ”bede- og bankebøn” og ”syndflods-bønnen” fra hans 1526-ritual (Taufbüchlein). Men alternative bønner, som den enkelte præst selv kan vælge at bruge? Nej, det vil kunne forvirre menigheden, fordi det vil medføre en sammenblanding af dåbsteologi (beskrivelse af dåben) med det levende ord i dåben og desuden skabe det indtryk, at der er mere end én slags dåb.

Dåbsbønnens relation til ritualets kerne

Ved formulering af dåbsbønnen bør det være en forudsætning, at den skal understøtte det, som er dåbens kerne. Dåbens kerne er, som vi senere skal vende tilbage til, hvad ordene angår, de ord, der tæt omgiver vandsnningen:

1. Fadervor under håndspålæggelse
2. Dåbspagtens ord (spørgsmål og ja-svar)
3. Døbeordene: Jeg døber dig ...
4. Fredlysningen under håndspålæggelse

Bemærk, at disse ord i dåbens kerne er tiltale og tilsigelse, talt af Herren Jesus!

Den indledende bøn skal være saglig. Dermed menes der det, at bønnen ikke skal forstyrre selve dåbens kerne ved at bringe al mulig teologi ind i ritualet, den være aldrig så god og velment. Det bør man holde sig for øje, når man drister sig ud i det såre vanskelige at formulere en dåbsbøn. Dåbsteologi er en god, ja en nødvendig ting, men den skal ikke trænge ind i dåbsritualet og dreje ritualet i en forkert retning.

Sentimentaliserende ord om de søde børn og forældres bekymringer hører heller ikke hjemme i dåbsritualets indledende bøn. De dybe følelser såsom glæde og bekymring er en del af den menneskelige erfaring, som vi bringer med os i kirke, og som Gud i dåben kommer i møde med forløsningen. Men i bønnen skal der bedes om netop det, som Gud vil give i dåben.

Det vil være godt i bønnen at indarbejde beretningen om Jesu dåb ved Johannes Døber, som i ”Syndflodsbønnen” i det lutherske ritual af 1526,

bliver brugt til at påpege, at indstiftelsen af den kristne dåb skete ved den lejlighed. Teksten er ifølge både Luther og Grundtvig det nærmeste, vi kommer på en historisk beretning om dåbens indstiftelse. Hvilket ikke betyder, at denne beretning er dåbens indstiftelsesord, parallelt med nadverens indstiftelsesord. Endvidere vil det være godt at inddrage 1. Pet. 3,21 om dåbspagten, som står centralt i Luthers syndflodsbøn.

Vi kan derfor konkludere:

1. Vi må have en bøn, der er mere bøn og mindre påstand og dogmatisk belæring. Navnlige er det vigtigt at få bønnen om Helligånden med, jf. DDS 446 "O, lad din Ånd nu med os være".
2. Vi må have en bøn, der dækker både barnedåb og voksendåb.
3. Vi må have en bøn, der, i overensstemmelse med dåbens kerne, beder om netop det, som Gud vil give.

Dåbens ord og bibeltekster i dåbsritualet

En væsentlig del af dåbskommissionens arbejde skal ifølge kommissoriet være koncentreret om de tekster, der i dåbsritualet omgiver det, jeg kalder kernen i dåben. I kommissoriet står der: "1. Kommissionen skal overveje evt. behov for – og i givet fald komme med forslag til – supplerende bibelske tekstlæsninger (ud over de to nugældende), særligt til brug i forbindelse med dåb af unge og voksne, men også til dåb af børn. Herudover skal kommissionen vurdere, om de foreslåede læsninger skal være alternative eller supplerende til de allerede autoriserede tekster."

Kommissionens nedsættelse og den opgave, den har fået, er en følge af et pres fra blandt andre præsterne ved Lindevang Kirke, Frederiksberg, der ikke er tilfredse med det nuværende autoriserede ritual. I midtvejsrapporten foreslår kommissionen i dens Model II og III følgende bibelske læsninger: Mark. 1,9-11, Rom. 6,3-4, 1. Kor. 12,13 og 2. Kor. 5,17. Den eneste af teksterne, der tydeligt er relateret til ritualets kerne, er Mark. 1,9-11, beretningen om Jesu dåb. Alligevel må der advares imod at optage nogen af teksterne i dåbsritualet.

Ved dåbens kerne forstår jeg, som allerede nævnt, hvad ordene angår, de ord, der sammen med troen gør dåben til "livets nådefulde vand og et bad til genfødelse i Helligånden" (jf. Luthers lille Katekismus). Det er den

levende Herres mægtige ord talt i 2. person ental til den, der døbes. Det er de ord, som Grundtvig betragtede som dåbens indstiftelsesord. Sagen er dog den, at vi ikke har et ”dåbens indstiftelsesord” i lighed med nadverens indstiftelsesord. Når Grundtvig alligevel bruger udtrykket ”dåbens indstiftelsesord”, skyldes det, at han tænkte ”kultisk”: ”Jeg talde igaar om Pagtens og Troens og i det hele om Indstiftelsens Ord ved Daaben og Nadveren ...”⁶ Når han skriver ”Pagtens og Troens Ord og i det hele om Indstiftelsens Ord”, indebærer det, at indstiftelsesordene ikke er bibelcitater som f.eks. som missionsbefalingen fra Matt. 28, der jo heller ikke var med i Luthers ritual. Indstiftelsens ord er i Grundtvigs forståelse Herrens ord i dåben til den, der døbes, det vil sige de ord, der er nødvendige for, at dåben er genfødselsens bad. Indstiftelsesordene er dåbspagten, døbeordene og fredlysningen. Ofte regner han også fadervor med, så der er fire ”ord”:

1. Fadervor er ganske vist formelt en bøn og som sådan henvendt til Gud. Men Grundtvig forstår den ud fra Luthers ritual af 1526 som et ord af Herren, henvendt til den, der døbes. Derved sker der (under håndspålgelse) en overdragelse af bønne, og den enbårne Søn indsætter dåbskandidaten i barneforholdet til den himmelske Fader.

2. Dåbspagten ord talt til den, der bliver døbt: ”Forsager du Djævelen ...? Tror du på Gud ...?” Det er Guds store tilbud, der modtages ved et lille menneskes ”ja”. I tilfælde af barnedåb ved forældrenes hjælp. Dåben er et personligt trosforhold til Gud.

3. Døbeordene, ”Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn”, idet Grundtvig, i modsætning til den katolske kirkes oprindelige hensigt, forstår dem som i dåbens situation tiltalt af Herren: ”Jeg, Jesus, døber dig i Faderens ...” Oprindeligt blev døbeordene vist indført for at understrege kirkens og præstens magt og autoritet!

4. ”Fred være med dig”. Det er et ord med et overordentlig dybt indhold.⁷

Bekræftelsen og bønne ”Den almægtige Gud ...”, der siges umiddelbart efter vandøsningen, er et meget gammelt og selvfølgelig vigtigt led i dåbsritualet. Når det ikke nævnes som hørende med til kernen, skyldes det ude-

⁶ Grundtvig, *Fra Vennemøderne*, Udv. Skr. Bd. 10, s. 540.

⁷ Med hensyn til spørgsmålet om, hvad dåbens ord er, altså hvilke ord der hører ”væsentlig” (Grundtvigs udtryk) med til dåben, henviser jeg til følgende tekster, hvori jeg begrunder synspunktet: ”Lad os få Fadervor og fredlysningen i dåben på plads igen”, *Præsten* 2020 nr. 7, s. 136, ”Sker der noget i dåben”, *Præsten* 2021 nr. 12 og ”Dåbens ord ifølge Grundtvig”. I denne sidstnævnte artikel diskuterer jeg synspunkter fremsat af lektor Nils Arne Pedersen i ”Guds børn og Fadervor (I)”, *Dansk teologisk tidsskrift*, 82. årg., 2019, s. 99-120. Min artikel har været trykt i *Præsten*, men find den på <https://villy.klit-johansen.dk/2020/10/21/daaben-ifoelge-grundtvig/>

lukkende, at det har en anden karakter end de fire nævnte led. Det er ikke ord *af* Gud, men ord *om* Gud og hans gerning i dåben; det er menighedens bekræftelse af, hvad den tror om Guds gerning i dåben og dens forbøn for den, der døbes.

Det levende ord derimod er af Herrens egen mund, og alene dét gør, at dåbens vand (dåbens handling) bliver til sakramentet. Netop derfor må vi udvise den allerstørste omhu med bibelske tekster i dåbsritualet. De bør ikke sidestilles med de ord, som Grundtvig kalder "indstiftelsesordene". De er livsordet, hvori Gud skænker livet, mens bibelteksterne er ord, der beskriver livet. De er teologi, kan man sige, dåbsteologi. Dåbsteologi er en god, ja en nødvendig ting, men vi skal ikke "teologisere" dåbsritualet. Dåbsteologi, også den bibelske, hører ikke hjemme i dåben, men i den teologiske eftertanke og i menighedens forkyndelse og undervisning om dåben og om livet i dåbspagten. Det stemmer vist godt med, hvad der står i midtvejsrapporten: "Det er kommissionens opfattelse, at dåben som ritual betragtet hverken kan eller skal forklare alt, hvad der er at sige om dåb, men derimod fungere som den sakramentale grundhandling, der efterfølgende kan fortolkes og forkyndes (Midtvejsrapporten, s. 40).

Kommissionen foreslår, at der byttes om på rækkefølgen af missionsbefalingen og børneevangeliet. Det betyder, at vægten flyttes endnu en tak bort fra den klassiske forståelse af dåben som en pagt til den opfattelse, at dåben bliver genfødselsens bad og frelsens vand i kraft af en bibelsk tekst. Kommissionen vover ligefrem den påstand, at "Matt. 28,18-20 har karakter af indstiftelsesord", s. 23. Det er en klar krigserklæring til Grundtvig. I virkeligheden hører missionsbefalingen slet ikke hjemme i dåbsritualet. Den hører hjemme i katekismen i undervisningen om dåben og kirkens mission. I kommissionens forslag introduceres matthæusteksten med ordene: "Således taler vor Herre Jesus Kristus". Men det gør han jo ikke. Således talte han til apostlene efter opstandelsen. Hvad siger han til os i dag? Det vidste Grundtvig noget om:

Sejer! Glæde over glæde!
 Nu et lys for mig opgår:
 Jesus! Du var selv til stede,
 nu jeg ved det, hvor og når:
 hånd du på mit hoved lagde,
 grant jeg ved nu, hvad du sagde,
 hvor jeg døbt med dit ord,
 hvor du bød mig til dit bord.
 (Salmebogen 407,2)

Første gang den tanke dukker op på dansk grund, at dåbens indstiftelse skete efter Jesu opstandelse, da han trådte frem for disciplene og sagde de kendte ord fra Matt. 28,19-20, er så vidt mig bekendt i den pietistiske biskop Herslebs betænkning midt i 1730erne. Han savnede ”dåbens indstiftelse” i dåbsritualet. Han foreslog, at dåbsbefalingen skulle læses lige før tilspørgslen med dåbspagtens ord.⁸ Det er netop, hvad dåbskommissionen foreslår i midtvejsrapporten, model I. Det er hverken luthersk eller grundtvigsk, men pietistisk.

Nogle præster mener som sagt, at der er behov for andre bibeltekster, fordi der nu er flere dåb af unge og voksne. Denne begrundelse kan ikke betragtes som gyldig af den enkle grund, at der kun er én dåb. I Efeserbrevet opfordres menigheden til at stræbe efter at fastholde Åndens enhed med fredens bånd: ”ét legeme og én ånd, ligesom I jo også blev kaldet til ét håb; én Herre, én tro, én dåb; én Gud og alles fader, som er over alle, gennem alle og i alle.” (Ef. 4,4-6). Der er principielt ingen forskel på dåb af børn og dåb af voksne.

Man forstår godt ønsket om at styrke brugen af Bibelens vidnesbyrd i forbindelse med dåben, som nogle ønsker. Men hele den bibelske frelseshistorie er netop allerede at finde i dåbspagtens ord. Den levende Herre Kristus er til stede ved døbefonten i det ord, der både formelt og indholdsmæssigt har anden trosartikel som centrum. Når vi er døbt til at høre ham til, mangler der slet intet. Heller ikke delagtiggørelsen i Jesu død og opstandelse mangler (jf. Rom. 6,3-4, der foreslås af kommissionen). Den Herre, som vi døbes til at høre sammen med, er ”pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, på den tredje dag opstået fra de døde.”

Hvad de bibelske tekster i dåbsritualet angår, er der altså grund til at anlægge den største forsigtighed. Et konservativt bud vil være at følge Luther og betragte dåbsritualets indledning primært som et sted til bøn, ikke til læsning af bibeltekster. Eventuelt kan lovprisningen fra 1. Pet. 1,3 blive stående.

Børneevangeliet (Mark. 10,13-16) ønsker kommissionen lykkeligvis ikke at droppe, heller ikke i forbindelse med dåb af unge eller voksne. Vel handler teksten om, at Jesus velsigner de små børn, men det er ikke en sentimental historie om ”børnevennen Jesus”. De nok så skrappe ord, som Jesus siger, er jo henvendt til de voksne: ”Den, der ikke modtager Guds rige ligesom et lille barn, kommer slet ikke ind i det.” Man må forstå det sådan, at ingen kommer ind i Guds rige uden at tage imod det i tro. Men det er jo netop, hvad der er på færde i dåbspagten: modtagelsen i tro. Og så må man

⁸ Jf. Christian Thodberg, *Dåben og dåbsritualets historie*, Fønix 2017, s. 113-114.

da sige, at Jesus her gør det krystalklart, at tro ikke er noget, som afhænger af intellektuel formåen eller overhovedet noget, som et menneske selv kan præstere. Troen er en gave ved hans mægtige ord. Hvad tro er, kan vi lære af Jesu ord om de små børn. Børneevangeliet har en klar relation til selve dåben.

Flere bibeltekster skal der ikke til og slet ikke alternative, valgfrie tekster.

Det er værd at bemærke, at der i Luthers ritual af 1526 i Taufbüchlein kun er én bibelsk læsning, og det er børneevangeliet. Luthers ritual er en vigtig kritisk instans, fordi det repræsenterer forbindelsen tilbage i historien.

Har man i øvrigt helt overset den mulighed, at mange bibeltekster er velegnede som grundlag for *dåbstaler*, f.eks. 1. Pet. 3,21: "Det vand [nemlig syndflodens vand, som Noa og hans familie blev frelst igennem] er et billede på den dåb, som nu frelser jer; ikke en fjernelse af legemets snavs, men en god samvittigheds pagt med Gud, ved Jesu Kristi opstandelse." Oplagt, fordi "syndflodsbønnen" i Luthers 1526-ritual er bygget over den. Derved kan pagtsmotivet, der spillede en stor rolle for både Luther og Grundtvig, atter komme til sin ret. Det, der gør dåben til genfødsels bad ved den Helligånd, er Guds ord og troen. Det er det, der ligger i pagtsmotivet.

Der er selvfølgelig mange andre bibeltekster, der er egnede til dåbstaler, såsom Mark. 16,16. Det er jo de ord, som Luther i Den lille Katekismus kalder "Guds ord og løfte": "Den, der tror og bliver døbt, skal frelses; men den, der ikke tror, skal dømmes."

Kort tilspørgsel

Det ligger fast, at kommissionen skulle formulere en kort tilspørgsel. Det fremgår af kommissoriets punkt 4, der lyder:

"Kommissionen skal overveje samt komme med forslag til formulering af forkortet tilspørgsel af trosbekendelsen i forbindelse med dåben ved gudstjenester, hvor trosbekendelsen siges eller synges af menigheden i fællesskab. Endvidere skal kommissionen vurdere de teologiske, rituelle og folkelige aspekter, som forkortet tilspørgsel vil indebære."

I alle tre modeller vil dåbskommissionen åbne for, at kort tilspørgsel bliver en valgmulighed. For at forstå at kommissionen overhovedet kan betragte den korte tilspørgsel som en mulighed, må vi omkring et grundlæggende synspunkt i kommissionen.

Dåbskommissionen mener, at der i dåbsritualet er en tydelig kerne: ”Kommissionen ser denne kerne i dåben i den treenige Guds navn, dåbsbetræftelsen og Fadervor.” (Midtvejsrapporten, s. 5)

Kommissionen definerer ikke begrebet dåbsritualets kerne. Men man kan måske gå ud fra, at det betyder de led, der skal til, for at det er den kristne dåb. Kan det forstås anderledes?

Dåbens kerne er altså ifølge kommissionen:

1. Dåb i den treenige Guds navn
2. Dåbsbetræftelse
3. Fadervor.

1. Ja, selvfølgelig hører dåben i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn til i dåbsritualets kerne.

2. ”Betræftelsen” er menighedens bekræftelse af dåben og dens bekendelse af, hvad den tror om dåben, nemlig at Gud nu har genfødt den nydøbte ved vand og Helligånden o.s.v. ”Betræftelsen” er vigtig. Grundtvig mente, at den hører med til dåbens væsen; den hører altså nødvendigt med. Dette led i ritualet går derefter over i menighedens forbøn for den døbte: At Gud vil styrke denne med sin nåde til det evige liv. Denne dåbsbetræftelse og forbøn hører fra ældgammel tid med i dåbsritualet, og sådan bør det fortsat være.

Men ”betræftelsen” kommer i kommissionens forståelse til at stå på linje med Kristi ord i dåben: ”JEG døber DIG i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.” Kommissionen skelner altså ikke mellem Kristi ord og menighedens (menneskers) ord i forståelsen af, hvad der er dåbsritualets kerne. Det er problematisk.

3. Fadervor hører også med i dåbsritualets kerne. Men hvordan stemmer det med, at fadervor siden 1912 er henlagt til efter dåben, og den placering ønsker kommissionen ikke ændret. Kommissionen henholder sig til ”den udbredte forståelse af Fadervor som dåbsgave til barnet.” (s. 9). Hvis gave? Jo, ”Fadervor følger efter håndspålæggelsen og fungerer på dette sted i ritualet som de døbtes gave til den døbte” (s. 43). I midtvejsrapportens model III kan fadervor endda ligge efter faddertiltalen, og så bliver det ligefrem fantasifuldt, hvad dåben skal betyde. Læs selv på s. 78!

Grundtvig forstår ud fra fadervors klassiske placering i den lutherske reformations dåbsritual bønne som Kristi gave til den, der døbes. Kristus selv lægger os i dåben fadervor i munden, så vi dermed bliver inddraget i

den enbårne Søns eget barneforhold til den himmelske Fader. Så i reformationens ritual kan man med rette sige, at fadervor hører hjemme i kernen.

På den oprindelige placering i reformationens ritual 1526 var fadervor ikke ”forbøn”, som der står i midtvejsrapporten (s. 78), men netop Herrens mundsord og dermed en overdragelse af fadervor til den, der bliver døbt, så denne altså dermed bliver inddraget i Den enbårne Søns eget barneforhold til den himmelske Fader.

Misforståelsen af fadervor på den oprindelige lutherske placering som forbøn findes forskellige steder. Men nej, fadervor hører ikke hjemme i templets forgård, men i ”templets allerhelligste”. Thodberg har ret i, at ”For Grundtvig er Fadervor ved dåben i grunden lige så meget et tilsigende ord fra Jesus selv (som de andre tilsigende ord), sådan at Faderen i himlen, når den døbte gentager bønnen, anser den som kommende fra sønnen.” (læs DDS 376,6-7).

Dåbskommissionen vil ikke ændre på, at fadervor i 1912 blev forvist til baggården som en efterfølgende dåbsgave. Kommissionen åbner endda mulighed for, at fadervor flyttes til efter faddertiltalen. ”Dette kan medvirke til at tydeliggøre, at dåb også altid er en dåb ind i en bestemt menighed og i den større sammenhæng, som fadderne er repræsentanter for. Fadervor får hermed – ud over dets karakter af dåbsgave/-bøn og tidligere forbøn – også en dimension af sendelsesbøn.” (Midtvejsrapporten, s. 78).

Ja, det enkle og enfoldige kan virkelig gøres kompliceret, når teologernes fantasi får frit løb.

Dåbens kerne grundtvigsk og luthersk set

Nu bruger kommissionen altså begrebet ”dåbsritualets kerne”. Lad os da bruge det og definere det klart. Grundtvigsk set er kernen de ord af den levende Frelser og Herre i dåben, der gør dåben til genfødelsens og fornyelsens bad. De har karakter af tilsigelse.

Det er:

1. Fadervor
2. Dåbspagtens ord (Forsager DU ..., Tror DU... efterfulgt af svaret JA.
3. Dåben ledsaget af ordene JEG døber DIG i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.
4. Fredlysningen: ”Fred være med DIG”.

Kommentarer:

1. Fadervors vanskæbne og oprindelige betydning har vi kommenteret.

2. Dåbspagten. Hvis vi sammenligner med, hvor dåbskommissionen tydeligt ser ritualets kerne, må vi sige: Ups! – der røg dåbspagten ud af kernen. Så kan man bedre forstå, at kommissionen kan foreslå, at menighedens fælles bekendelse flyttes ind i dåbsritualet.

Derved tages dåbspagtens ord ud af Herrens mund og lægges i menneskers. I stedet for at lade Herren om at lægge os dåbspagtens ord i mund, som Grundtvig ynder at udtrykke det, f.eks. DDS 454, v. 2, der allerede er citeret, og et andet sted: ”Gudskelov for Dåbens Pagt,/Eens med alle døbte!/Herrens ord i Mund os lagt o.s.v”. Kommissionen mener, at det også med kort tilspørgsel kan fastholdes, at der er tale om pagtens oprettelse med den enkelte. Alene det argument, som nogle fremfører: at forsagelsen ved kort tilspørgsel kommer til at fylde for meget, viser, at kort tilspørgsel ikke er en farbar vej frem. I øvrigt er det en mærkelig tanke, at det skulle være ”lettere” i forhold til den menneskelige fornuft at sige eller synge trosbekendelsen i fremsættende form end at modtage den fra Herren.

Det er nemlig et spørgsmål, om det med en sådan ændring i længden kan fastholdes, at den frelsende tro er Jesu gave i dåben. Men det er jo selve hjertet i den lutherske reformations ritual. Det er trøsten til det anfægtede menneske, som ikke mener sig i stand til at tro.

Dåbskommissionens formulering er bedre end den i Prøveritualbogen af 1963, hvor der siges: ”Lad os bekende den kristne tro, på hvilken disse børn skal døbes.”. Den formulering lægger jo direkte op til, at der døbes på menneskers trosbekendelse og ikke på (et ja til) Jesu ord. Men alligevel bør den korte tilspørgsel ikke indgå i et kommende autoriseret ritual som følge af de grunde, vi lige har nævnt.

3. Døbeordene hører med til kernen under den forudsætning, at de forstås som Kristi ord til den, der bliver døbt. Det er ikke den døbende præsts ord, men Herrens eget nådefulde ord.

4. ”Fred være med dig” er Herrens eget velsignelsesord, der giver det, som ordene siger. Det betyder: Nu er alt godt mellem Gud og dig. Fredlysningen er desværre også slettet af kernen i dåbskommissionens forståelse.

Her er det vigtigt at fastholde, at fredlysningen, ligesom fadervor, dåbspagten og døbeordene er et ”guddomsord, der skaber, hvad det nævner”. Det er ikke en forkyndelse eller en oplysning om et forhold, der nu er etableret, nej, det er ord, der skal sammenlignes med skaberordet: ”Bliv lys”, og der blev lys.

Eller det skal sammenlignes med Jesu ord til den døvstumme: "Effatha!"-"Luk dig op". Og straks lukkede hans ører sig op, og det bånd, der bandt hans tunge, blev løst, og han kunne tale rigtigt (Mark. 7,31 ff.). Eller Jesu ord til den døde unge mand, som de var ved at bære til graven: "Unge mand, jeg siger dig: Rejs dig op!" Da satte den døde sig op og begyndte at tale, og Jesus gav ham til hans moder (Luk. 7,13-14).

Luther og Grundtvig tænkte sjælesørgerisk. Deres målgruppe var det anfægtede menneske, der ikke kan tro. Den evangeliske trøst til dette menneske er, at troen ikke er noget, du skal kunne. Er du døbt, har du lov til at trøste dig med, at den frelsende tro er givet dig i dåben. De forstod Herrens ord i dåben: Fadervor, dåbspagten, døbeordene og fredlysningen som Frelserens trøst og hjælp til det bestemte nødstedte menneske, der nævnes med navn. Det er ord, der skaber, hvad de nævner. Det er derfor, dåben er et genfødselsens og fornyelsens bad. Den er frelsende. Kristi levende ord og hjertets og mundens ja tak gør dåben til genfødselsens og fornyelsens bad.

Betyder det, som nogle indvender, at frelsen gives pr. automatik? Nej, selvfølgelig ikke. Den mulighed eksisterer, at dåben sker ufrivilligt, som det i en lang periode har været tilfældet, eller at ja-svaret ligefrem er hykleri. Men i så fald er Guds nåde ikke modtaget.

Disse fire ord er altså i denne pointerede betydning dåbens kerne. Hvis dåbskommissionen ville tage det alvorligt, ville det få store konsekvenser for dens arbejde.

Hvis man tilslutter sig dåbskommissionens synspunkt, kan man så fortsætte med at synge Grundtvigs salmer, f.eks. "Guds fred er mer end englevagt"? Og kan man overhovedet forstå den, når dåbspagtens ord og fredlysningen altså ikke længere må høre til i ritualets kerne?

4. Det fredens ord ved dåbens bad
den bange sjæl gør barneglad,
det fredens ord hver Herrens dag
gør rolig midt i våbenbrag.

5. Du ved det godt, Guds menighed!
det ene tjener til din fred,
at i dit hjerte og din mund
er troens ord i allen stund.

6. Thi da Guds Søn med freden kom,
det var kun tro, han spurgte om;
for den og ej for verden al,
Guds nåde og Guds fred er fal! (=opnåelig)

Om mit forslag til revideret dåbsritual

Man kan diskutere, om tiden overhovedet er til ændringer i dåbsritualet. Dåbskommissionen har gjort et stort og påskønnelsesværdigt arbejde, men drøftelsen af ændringer i dåbsritualet kræver mere tid. På baggrund af min analyse af Luthers ritual af 1526 og Grundtvigs tolkning af dette, tillader jeg mig at fremlægge et forslag til debat. Det er et forsøg på at nå frem til noget oprindeligere, i den forstand som Grundtvig bruger ordet i skriftet ”Skal den Lutherske Reformation virkelig fortsættes?, 1831: ”Hvad man end vil behage at kalde Reformation, saa betyder Ordet i det Latinske Sprog, hvoraf det er laant, dog en Fornyse eller Gienfødsel af det Oprindelige i givne Forhold eller Indretninger, og toges i den Mening af Morten Luther og hans første Discipler, saa i Kirkens og Statens Historie kan den Lutherske Reformation aldrig komme til at betyde Andet, end det Lutherske Forsøg paa at bringe den Christne Kirke tilbage til sin oprindelige Beskaffenhed i alle Henseender.”⁹

Der er altså – naturligvis – intet nyt i det foreslåede ritual. Det er et forsøg på i Grundtvigs ånd at bringe dåbsritualet nærmere til dets oprindelige beskaffenhed.

Begrundelsen for nyformuleringen af den indledende bøn er behandlet andetsteds i denne artikel. Hvis man vil indvende, at sproget i mit forslag er for bibelsk, kan det forsvares med, at det bygger på grundord fra Ny Testamente og på begreber fra Troens Ord, der ifølge Grundtvig er de kristnes modersmål: ”Og *Troens Ord* det er vort *Modersmaal*,/Vi maae af vor Moder det lære.”¹⁰ Vor moder er naturligvis kirken.

Fadervor og fredlysningen, der blev stærkt marginaliseret ved ritualændringen i 1912, er ført tilbage på den plads, de havde i Luthers 1526-ritual. Fadervor genvinder på den oprindelige plads sin betydning af tilsigelse og overdragelse, og fredlysningen risikerer ikke længere at blive glemt, som det ellers er tilfældet i flere forslag til et revideret ritual og efterhånden ved dåb i mange kirker.¹¹ Som en sidegevinst slipper vi af med den lidt mærkelige sætning: ”Så vil vi nu hjælpe dette barn til hans velsignelse ...” Dåben er nemlig langt mere end en velsignelse, den er ikke mindst en åndelig genfødsel ved optagelsen i dåbspagten.

⁹ Grundtvig, *Skal den Lutherske Reformation virkelig fortsættes?*, Udv. Skr., bd. 5, s. 296.

¹⁰ Grundtvig, *De Christnes Modersmaal*, 5. strofe, *Sang-Værk*, bd. 4, s. 45-46.

¹¹ Se nærmere begrundelse i:

<https://villy.klit-johansen.dk/2020/02/14/lad-os-faa-fadervor-og-fredlysningen-i-daaben-paa-plads-igen/>

Det er skuffende, at kommissionen ikke foreslår fadervor flyttet tilbage på rette plads. Rækkefølgen af de enkelte led i ritualet har langt større betydning, end man i almindelighed forestiller sig. I analyse og tolkning af det nugældende dåbsritual hedder det i midtvejsrapporten: "Fadervor ... fungerer på dette sted i ritualet som de døbtes gave til den døbte, der nu kan kalde Gud for Fader." Det er igen en krigserklæring til Grundtvig, jf. f.eks. salmen Fadervor er Herrens bøn i Sangværk 1, nr. 92. Det går ikke an at indføre en melleminstans mellem Gud og mennesket, heller ikke om det skulle være de døbte.

Ordene, der ledsager korstegnelsen, foreslås ændret til følgende ordlyd: "Modtag korsets tegn både for dit ansigt og for dit bryst, til et vidnesbyrd om, at du skal tilhøre den korsfæstede Herre Jesus Kristus." Det er kun godt, at kommissionen foreslår ordene "Modtag det hellige korsets tegn" ændret til "Modtag korsets tegn". "Modtag det hellige korsets tegn" er en oversættelse til dansk af Luthers tyske ritual af 1526: "Nimm das Zeichen des heiligen Kreuzs". Det hellige kors er ikke korstegnet, men Jesu uskyldige lidelse og død for vores skyld. Det er det, korstegnet henviser til. Udtrykket "det hellige korsets tegn" fungerer simpelthen ikke på dansk. Det høres og opfattes uvægerligt, som om der siges "det hellige korsets tegn". Men hvis det var meningen, kunne man hellere sige "korsets hellige tegn". Men det er ikke og har aldrig været meningen. I den latinske udgave af Luthers ritual hedder det i øvrigt: "Accipe signum crucis tum in fronte, tum in pectore!" Altså: "Modtag korsets tegn!" Kommissionens forslag er altså i en vis forstand en tilbageføring til Luthers ritual fra 1526. Jeg støtter derfor kommissionens forslag: "Modtag korsets tegn både for dit ansigt og for dit bryst til et vidnesbyrd om, at du skal tilhøre den korsfæstede Herre Jesus Kristus." Det er ham og hans gerning, der er hellig, ikke korstegnet.

Spørgsmålet, der lyder efter tilspørgslen med forsagelsen og trosbekendelsen, foreslås i midtvejsrapporten også tilbageført til formuleringen i Luthers ritual af 1526. Det kan man kun bifalde. I Luthers ritual lyder spørgsmålet: "Vil du døbes?" Den nuværende formulering af spørgsmålet dukker op i Alterbogen 1580, hvor det hedder: "Vilt du paa denne Tro være døbt?" Det var den begyndende lutherske ortodoksi (Grundtvig: "den strenge lutherske stivkrampe!"), der slog igennem i denne udvidelse af spørgsmålet. Tilføjelsen "på denne tro" skulle tjene til at sikre rettroenheden. Men de ord, der siges ved dåben, skal ikke sikre rettroenheden, de skal tjene til, at dåbspagten lyder og forstås som livets ord til de små (uanset alder), der trænger til det. Ved døbefonten skal der ikke lyde døde læresætninger, men her skal vi høre det levende ord af Herrens mund.

Dåbspagtens ord er Herrens mægtige ord, der ved Helligånden i dåben skænker et menneske troen og genføder det til det evige liv. Dette er kirkens sag. Kirkens sag er livet, læren hører hjemme i ”skolen”, det vil sige i teologien og i kirkens undervisning. Ved udeladelse af ordene ”på denne tro” bliver tilspørgslen med forsagelsens og troens ord sværere at misforstå som en overhøring i den rette lære.

Dåbspagten kan ganske vist med rette betragtes som grundlag for den kristne lære. Men det skal forstås rigtigt. Det er netop som dåbspagtens ord, altså som livets ord, at trosbekendelsen er læregrundlag. Dåbspagten var for Grundtvig både den faste læremæssige grund og livskilden: ”For det ord af Sandheds Mund,/som er Kirkens Klippegrund/Og Livs-Kildespringet.”¹² Kirken er bygget på Dåbspagtens ord, der er ord af Sandheds mund, det vil sige af Kristi mund. Derfor er det ikke en død lære, men livets kilde. Denne sandhed sikres bedst ved at undgå den sammenblanding af kirken og ”skolen”, som tilføjelsen ”på denne tro” i ritualen er udtryk for.

¹² Grundtvig, *Gudskelov for Daabens Pagt*, Sang-Værk, bd. 5, nr. 274, 4. strofe, v. 5-7, s. 513.

Forslag til revideret dåbsritual

Dåbssalme

Lovprisning og bøn

Præsten siger:

Lovet være Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som i sin store barmhjertighed har genfødt os til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde.

Lad os bede:

(Stedord udskiftes alt efter dåbskandidatens/-kandidaternes køn og antal: han/ham/hans, hun/hende/hendes, de/dem/sine/deres).

Himmelske Fader!

*Vi beder dig for N.N., der i dag kommer til den hellige dåb,
Du har selv indstiftet dåben til et frelsende bad for alle dine menneskebørn,
da din enbårne Søn for vores skyld lod sig døbe med synderes dåb.*

Send ham, der nu skal døbes, din Helligånd,

så han i troen på frelseren Jesus,

*under alle livets omskiftelser kan leve tryk og glad i dåbens pagt
med syndernes forladelse og det evige livs håb!*

Giv ham at leve alle sine dage

I troskab mod dit ord og i glad forventning til dit kommende rige!

Amen

Skriftlæsning

Præsten fortsætter, og menigheden rejser sig.

Således står der skrevet hos evangelisten Markus:

Og de bar nogle små børn til Jesus, for at han skulle røre ved dem; disciplene truede ad dem, men da Jesus så det, blev han vred og sagde til dem: "Lad de små børn komme til mig, det må I ikke hindre dem i, for Guds rige er deres. Sandelig siger jeg jer: Den, der ikke tager imod Guds rige ligesom et lille barn, kommer slet ikke ind i det." Og han tog dem i favn og lagde hænderne på dem og velsignede dem.

Barnet – dersom der er flere børn, hvert barn for sig – bæres hen til døbefonten.

Ved dåb af voksne træder den, der skal døbes, selv hen til døbefonten.

Fadervor

Præsten lægger sin hånd på dåbskandidatens hoved og siger:

*Vor Fader, du som er i himlene!
Helliget vorde dit navn,
komme dit rige,
ske din vilje
som i himlen således også på jorden,
giv os i dag vort daglige brød,
og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere,
og led os ikke i fristelse,
men fri os fra det onde.
Thi dit er riget og magten og æren i evighed! Amen.*

I stedet kan anvendes:

*Vor Fader, du som er i himlene!
Helliget blive dit navn,
komme dit rige,
ske din vilje
som i himlen således også på jorden,
giv os i dag vort daglige brød,
og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere,
og led os ikke ind i fristelse,
men fri os fra det onde.
For dit er Riget og magten og æren i evighed! Amen.¹³*

Korstegnelse

Præsten tegner derefter med hånden kors for ansigtet og brystet af den, der skal døbes, og siger:

Modtag korsets tegn både for dit ansigt og for dit bryst, til et vidnesbyrd om, at du skal tilhøre den korsfæstede Herre Jesus Kristus.

Dåbspagten

Ved barnedåb spørges der om barnets navn

N.N. Forsager du Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen? – Ja!

Tror du på Gud Fader, den Almægtige, himlens og jordens skaber? – Ja!

¹³ Fadervor bør siges ved hver dåb, ikke kun én gang ved en tjeneste med flere dåb. Vielser på samlebånd er for længst afskaffet. Nu må tiden være kommet til dåben!

Tror du på Jesus Kristus, hans enbårne Søn, vor Herre, som er undfanget ved Helligånden, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaret til dødsriget, på tredje dag opstanden fra de døde, opfaret til himmels, siddende ved Gud Faders, den Almægtiges, højre hånd, hvorfra han skal komme at dømme levende og døde? – Ja!

Tror du på Helligånden, den hellige, almindelige kirke, de helliges samfund, syndernes forladelse, kødets opstandelse og det evige liv? – Ja!

N.N. Vil du døbes? – Ja!

Præsten øser tre gange vand på dåbskandidatens hoved:

N.N. Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Amen.

Præsten lægger hånden på den døbtes hoved og siger:

Den almægtige Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som nu har genfødt dig ved vand og Helligånden og skænket dig syndernes forladelse, han styrke dig med sin nåde til det evige liv! Han bevare din udgang og indgang fra nu af og til evig tid! Amen

Fred være med dig! (Stadig under håndspålæggelse)

Dersom flere skal døbes, gentages for hver enkelt afsnittet fra fadervor og til og med "Fred være med dig!"

Faddertiltale

Menigheden sætter sig. Ved dåb af børn, siger præsten til barnets (børnernes) faddere og forældre:

I som er faddere til dette barn (disse børn) kan nu bevidne, at det (de) er døbt i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Og I skal vide, hvad I skylder det barn, hvis faddere I er. Hvis det sker, at forældrene dør, før barnet kommer til skelsalder, da skal I, så vidt I har mulighed for det, drage omsorg for, at det oplæres i den kristne børnelærdom, for at det må blive i Kristus, ligesom det nu ved dåben er indpodet i ham.

Fred være med jer!

Præsten er frit stillet med hensyn til faddertiltalens ordlyd, men kan benytte denne tiltale, der er vejledende for tiltalens indhold.

Ved dåb af voksne slutter præsten med en kort fri tiltale til dåbsvidnerne.

Dåbssalme

Efter dåben synges en salme. Ved dåb i forbindelse med en højmesse fortsættes herefter som en almindelig højmesse, og salmen kan være en af gudstjenestens almindelige salmer.

(Dåbskollekt)

Dåbskollekten, der står i Ritualbogen fra 1992, er stadig velegnet som slutningskollekt ved gudstjenester uden nadver og ved særlige dåbsgudstjenester.

Litteratur

Danmarks og Norgis Kirke-Ritual 1685-1985, Genudgivet af Udvalget for Konvent for Kirke og Theologi 1985.

Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht 1967.

Luthers lille Katekismus

Den danske Salmebog, Det Kgl. Vajsenhus' Forlag 2003.

Dåb og brudevielse, Betænkning afgivet af Kirkeministeriets liturgiske kommission, Betænkning nr. 973, København 1983.

Grane, Leif, *Den danske Folkekirkens Bekendelsesskrifter*, Det danske Bibelselskab 1976.

Grane, Leif, *Confessio Augustana*, Gyldendal 1963.

Grundtvig, N.F.S., *Sang-Værk*, Første-femte bind, Det danske Forlag 1951.

Grundtvig, N.F.S., *Nyaars-Morgen*, Det danske Sprog- og Litteraturselskab, Gyldendal, 2018. Efter førsteudgaven 1824.

Grundtvig, N.F.S., *Kirkens Gienmæle*, 1825, Udv. Skr., bd. 4, s. 396-429.

Grundtvig N.F.S. *Om Daabs-Pagten*, 1832, Udv. Skr., bd. 5, s. 366-375.

Grundtvig, N.F.S., *Daaben efter Christi indstiftelse i "Kirkelige oplysninger især for lutherske Christne"* 1840-1842, Udv. Skr., bd. 8, s. 407-435.

Grundtvig, N.F.S., *Christenhedens Syvstjerne*, København: Th. Michaelsen og Tillges Forlag 1860.

Grundtvig, N.F.S., *Christenhedens Syvstjerne*, Kirkeligt Samfunds Forlag 1955.

Grundtvig, N.F.S., *Den kristelige Børnelærdom*, 1868, Udv. Skr., bd. 9, s. 331-595.

- Gudstjenesteordning for Den Danske Folkekirke, Ritualbog*, Det Kgl. Vajsenhus' Forlag 1992.
- Prenter, Regin, *Kirkens lutherske Bekendelse*, Udgivet af Udvalget for Konvent for Kirke og Theologi, 1978.
- Prenter, Regin, *Skabelse og Genløsning*, G.E.C. Gads Forlag 1967.
- Prenter, Regin, *Kritik, tro og erkendelse, Samlede artikler fra Fønix*, Fønix 2023, Palmeserien #23.
- Prenter, Regin, *Den kirkelige anskuelse*, Udgivet af Udvalget for Konvent for Kirke og Theologi, 1983
- Stopa, Sasja Emilie Mathiasen, og Dreyer, Rasmus H.C., Red., *Med nåden i favn*, Fønix 2024, Palmeserien #25.
- Severinsen, P., *Daabens Ord, Et bidrag til den kristne Daabs Historie*, Udgivet af Kirkeligt Samfund 1924.
- Thodberg, Christian, *En glemte dimension i Grundtvigs salmer – bundetheden til dåbsritualet*, Gads Forlag 1969.
- Thodberg, Christian, *Dåben og dåbsritualets historie*, Fønix 2017, Palmeserien 2.